

9. Підсумки виконання рішення обласної ради від 09.02.2001 р. № 264-XX111 «Про затвердження Регіональної програми розвитку малого підприємництва в Одеській області на 2001-2002 р.р.» Одеська обласна адміністрація. Головне управління економіки.

Харьковский Д.Ф., Евтушевская О.О. **Некоторые вопросы инновационного развития регионов Украины**

Проведен анализ инновационных аспектов региональных программ развития малого и среднего предпринимательства. Предложена инновационная модель развития региона.

Kharkivsky D.F., Yeytushevska O.O. **Some aspects of Ukrainian region's innovation development**

The innovative aspects of a small and medium business development regional program analysis have been carried out. The regional development innovation model has been proposed.

УДК 330.322.2:663.252.1

ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ВИНОРІБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Н.В. Петруня, В.В. Попович

Одеський державний аграрний університет

Проаналізовано показники і фактори економічної ефективності інвестиційного процесу виноробних підприємств Одеської області. Розглянуто вплив концентрації інвестицій на ефективність інвестування.

Вступ. Основним напрямком розвитку економіки на шляху її структурної перебудови повинні стати усесторонній розвиток найбільш пріоритетних галузей АПК, забезпечення їх експортної переорієнтації, реалізація на основі цих галузей ініційованих українською стороною передових інвестиційних проектів, в яких зацікавлене світове співтовариство [1]. Тому перед вченими-економістами стоїть завдання аналізу ефективності інвестування виноробних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розробки інвестиційної політики, оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості підприємств досліджували українські вчені: В.П. Александрова, О.М.Алимов, Ю.М.Бажал, Є.Р.Бершеда, І.О.Бланк, В.П.Більський, В.М.Геець, А.Ф.Гойко, М.С.Герасимчук, І.І.Дорош, М.І.Кісіль, О.А.Кириченко, О.В.Кухленко, І.І.Лукінов, О.В. Мертенс, П.П.Педан, А.А. Пересада, П.С.Рогожин, В.М.Хобта, О.П.Чернявський, В.Я.Шевчук, Е.Й.Шилов та інші.

Проте значна частина питань, пов'язаних із дослідженням суті, структури, ефективності інвестицій та розробки стратегії підвищення ефективності інвестування виноробної галузі АПК України ще залишається не розкритою. Це зумовлює вибір даної теми та засвідчує її актуальність.

Метою статті є комплексне дослідження економічної ефективності інвестицій та впливу факторів на ефективність інвестиційного процесу.

Результати досліджень. Розглянемо економічну ефективність процесу інвестування виноробних підприємств згідно запропонованої нами методики. Табл. 1 свідчить про те, що економічна ефективність інвестиційного процесу виноробних підприємств за 2001-2003 роки має тенденцію до підвищення.

Так, виробництво валової продукції у порівнянних цінах на 1 грн. сукупних інвестицій зросло у два рази у 2003р. і склало 56 коп. Виробництво валової продукції у цінах реалізації у 2003р. склало 3,98 грн. на 1 грн. сукупних інвестицій, що було лише на 1% нижче від рівня 2001р. Але валовий прибуток (який формується як різниця між чистою виручкою від реалізації продукції та собівартістю реалізованої продукції) на 1 грн. сукупних інвестицій у 2003 році склав 0,64 грн. і був у 2,1 рази вище від рівня 2001 року.

Таблиця 1. Економічна ефективність інвестиційного процесу виноробних підприємств Одеської області, 2001-2003р.р.

Показники	2001р.	2002р.	2003р.	2003р. у % до 2001р.
1. Виробництво валової продукції в порівняних цінах на 1 грн. сукупних інвестицій, грн.	0,28	0,36	0,56	200,0
2. Вироблено валової продукції в цінах реалізації на 1 грн. сукупних інвестицій, грн.	4,02	4,62	3,98	99,0
3. Виручка від реалізації продукції на 1 грн. сукупних інвестицій, грн.	3,38	4,21	3,26	96,4
4. Валовий прибуток на 1 грн. сукупних інвестицій, грн.	0,31	0,20	0,64	206,5
5. Коефіцієнт рентабельності сукупних інвестицій	0,09	0,11	0,15	166,7

Отже, це відбулося не за рахунок збільшення виручки від реалізації або скорочення ставок податків, а за рахунок зниження собівартості реалізованої продукції. Коефіцієнт рентабельності сукупних інвестицій (чистий прибуток за розрахунку на 1 грн. сукупних інвестицій) також має тенденцію до збільшення. У 2003 році на 1 грн. сукупних інвестицій виноробними підприємствами було отримано 15 коп. чистого прибутку проти 9 коп. у 2001 році, що на 66,7% більше. Отже, хоча показники економічної ефективності інвестиційного процесу виноробних підприємств знаходяться не на досить високому рівні, втішним є той факт, що вони мають тенденцію до збільшення.

Оскільки дані показники розраховуються на 1 грн. сукупних інвестицій, концентрація інвестицій на 1 винзавод буде вирішальним фактором у формуванні цих показників. Дослідити вплив цього фактора ми можемо, здійснивши групування винзаводів за концентрацією інвестицій на одине підприємство (табл. 2).

Таблиця 2. Вплив концентрації інвестицій виноробних підприємств на економічну ефективність інвестування, в середньому за 2001-2003рр.

Групи винзаводів за концентрацією інвестицій, тис. грн.	Кількість підприємств		Середня концентрація інвестицій на 1 винзавод, тис. грн.	Валова продукція у порівн. цінах на 1 грн. сукупних інвестицій, грн.	Виручка від реалізації на 1 грн. сукупних інвестицій, грн.	Валовий прибуток на 1 грн. сукупних інвестицій, грн.	Коефіцієнт рентабельності сукупних інвестицій, грн.
	шт.	%					
До 1740	1	5,6	1575	0,18	1,66	0,09	0,02
1741 – 2070	2	11,1	1905	0,27	2,40	0,21	0,06
2071 – 2400	9	50,0	2235	0,45	3,22	0,33	0,08
2401 – 2730	2	11,1	2265	0,52	4,06	0,44	0,19
Понад 2730	4	22,2	2895	0,64	5,62	0,63	0,21
Всього і в середньому	18	100,0	2235	0,41	3,64	0,36	0,12

Як свідчать дані таблиці, збільшення концентрації інвестицій на 1 винзавод викликає збільшення показників економічної ефективності інвестування. Таким чином, чим більша сума коштів підприємством буде інвестуватися в рік, тим вищим буде вихід валової продукції, виручка від реалізації, валового і чистого прибутку. І це взаємозалежні фактори. Адже прибуток є основним джерелом розширеного інвестиційного процесу виноробних підприємств у майбутньому. Таким чином, концентрація інве-

стицій на одне підприємство є вирішальним фактором зростання економічної ефективності інвестиційного процесу.

Тому доцільно буде провести аналіз динаміки зміни цього показника. Збільшення суми інвестицій з розрахунку на один вин завод відбувалося досить нерівномірною для визначення більш чіткої тенденції інвестування виноробних підприємств за період 1998-2003рр. здійснено вирівнювання по прямій, оскільки прирости не є постійними.

Таблиця 3. Вихідні дані для вирівнювання концентрації інвестицій на 1 винзавод Одеської області, 1998-2003рр.

Роки	Порядковий номер року (x)	Річна сума інвестицій на 1 винзавод, тис. грн. (y)	Xy	X ²	$\bar{y}x$
1998	1	1255	1255	1	1329,0
1999	2	1648	3296	4	1432,5
2000	3	1510	4530	9	1536,0
2001	4	1445	5780	16	1639,5
2002	5	1707	8535	25	1743,0
2003	6	1961	11766	36	1846,5
Σ	21	9526	35152	91	X

В результаті розрахунків нами було отримане рівняння $y = 1225,5 + 103,5x$. Це означає, що кожного року річна сума інвестицій на 1 винзавод в середньому щорічно збільшувалась на 103,5 тис. грн., що є позитивною тенденцією. Графічно дану тенденцію можна зобразити на рис. 1. Адже зі збільшенням концентрації інвестицій на один винзавод, як показують попередні дослідження, зростає ефективність інвестиційного процесу виноробних підприємств, а, отже, і перспектива їх подальшого успішного розвитку.

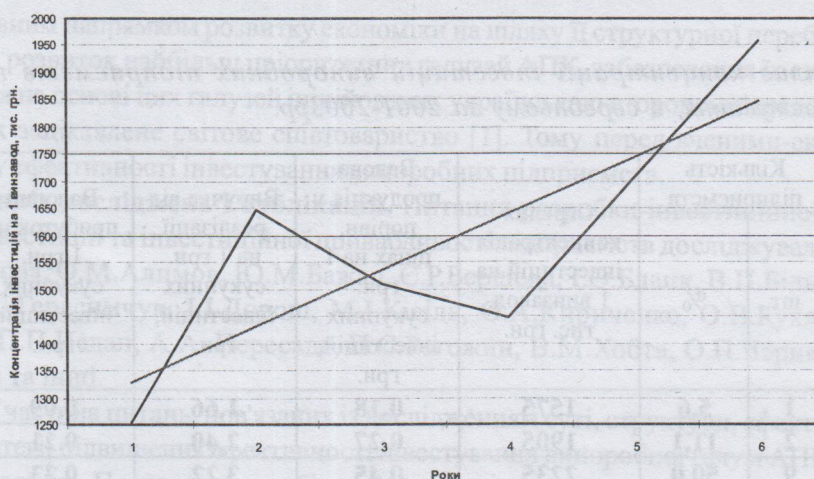

Рис. 1. Динаміка концентрації інвестицій на один винзавод Одеської області, 1998-2003рр.

Оскільки у показниках економічної ефективності інвестування ми співставляємо виробництво продукції, виручку від її реалізації та її похідні — валовий і чистий прибуток, доцільно буде розрізнити фактори, які впливають на формування саме якісних показників ефективності інвестиційної діяльності. І таких факторів існує надзвичайно багато. Умовно їх можна поділити на дві групи:

I. Фактори мікросередовища — тісно пов'язані з діяльністю виноробних підприємств, мають вплив на фінансові результати виробництва вин;

II. Фактори макросередовища — включають в себе демографічні, економічні, екологічні, технологічні, політичні і культурні фактори.

Фактори мікросередовища виноробних підприємств включають у себе: саме підприємство і стан справ у ньому, діяльність постачальників, посередників, споживачів, конкурентів.

Такий фактор мікросередовища як господарська і фінансова діяльність підприємства, включає в себе безліч складових. Від стану існуючих технологій виробництва вин залежить їх собівартість і якість, які, у свою чергу, впливають на ціну і розмір чистого прибутку. Від організаційної структури винзаводу залежить розмір адміністративних витрат і витрат на збут залежить розмір прибутку від операційної діяльності і, отже, розмір чистого прибутку. Від розміру фінансових інвестицій залежить розмір фінансових доходів і витрат і, звідси, розмір чистого прибутку [2].

Наступним фактором внутрішнього інвестиційного середовища є постачальники. Чим вища ціна на винограду сировину та матеріальні ресурси для виноробства, тим нижчою є ефективність інвестування. Діяльність посередників є також важливим фактором, який впливає на ефективність інвестування, оскільки ціна на винопродукцію залежить від рівня ціни, за якою виноробне підприємство відпускає свою продукцію посереднику та умов контракту, заключеного з ним. Діяльність конкурентів як фактор інвестиційного середовища, як правило, приводить до зниження цін на винопродукцію і є понижуючим фактором для ефективності інвестування.

До факторів інвестиційного макросередовища можна віднести фактори демографічного, економічного, науково-технічного, політичного, природного та культурного середовищ. Фактори демографічного середовища включають для виноробних підприємств чисельність населення та тенденції його зміни, зміна вікової структури населення, зміни в сім'ях, зростання кількості освічених людей. Дана підгрупа факторів впливає на попит на винопродукцію, і, отже, на ціну, виручку від реалізації і ефективність інвестицій. Фактори економічного середовища є найважливішими у формуванні ефективної інвестиційної діяльності. Вони включають рівень доходів населення, рівень податків і зборів, рівень процентів за кредит, рівень світових цін. Дані фактори визначають рівень інвестиційної привабливості регіонів і галузей. Фактори науково-технічного середовища включають наявні інновації на ринку для виробництва вин. Використання інновацій, як правило, підвищує ефективність інвестиційної діяльності. Політичне середовище включає законодавчу базу з регулюванням інвестиційної діяльності та розвитку виноробних підприємств. Фактори природного середовища впливають на розвиток виноградарства і, таким чином, на ціни на вина і, отже, прибуток і ефективність інвестування виноробних підприємств. І, нарешті, культурне середовище передбачає відношення людей до споживання винопродукції і передбачає зростання у виробництві частки марочних високоякісних вин і, отже, збільшення суми інвестицій у їх виробництво. Як бачимо, факторів інвестиційного середовища існує надзвичайно велика кількість і при формуванні стратегії економічного розвитку підприємств всі їх необхідно враховувати.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що у 2001-2003 роки економічна ефективність інвестиційного процесу мала тенденцію до підвищення. Та для її подальшого підвищення підприємства повинні розробити власну інвестиційну стратегію та сформувати портфель реальних та фінансових інвестиційних проектів.

Література

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. – К.: Ельга-Н., 2001. – 448 с.
2. Кісіль М.І. Тенденції і напрями активізації аграрного інвестиційного процесу // Економіка АПК. – 2002. – № 4. – С.66-71.

Петруня Н.В., Попович В.В. **Эффективность инвестиционного процесса винодельческих предприятий**

Проанализированы показатели и факторы экономической эффективности инвестиционного процесса винодельческих предприятий Одесской области. Рассмотрено влияние концентрации инвестиций на эффективность инвестирования.

Petrunya N.V., Popovich V.V. **The wine making enterprises investment process efficiency**

The indicators and factors of Odesa region's wine making enterprises investment process economic effectiveness have been analyzed.